

राज्यातील शहरांच्या विकास योजना
शहराच्या विकास साधनांना
ऐतिहासिक वास्तुशास्त्रीय दृष्ट्या
महत्त्वाच्या इमारतींचे / परिसराचे
जतन यांचेशी समन्वय साधणे -

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग, मंत्रालय,
मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २१ जानेवारी, २००१.

परिचय

क्र. संकिर्ण १००१/२४६७/नवि-१३ :

महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगररचना अधिनियम, १९६६ मधील तरतुदीस अनुवाकून शहरांच्या / गावांच्या विकास योजना नियोजन प्राधिकरणांद्वारे तयार करण्यात येतात. विकास योजनेतील प्रस्ताव बरेचकूम जमिनीच्या / इमारतींच्या विकास, विकास योजनेतील विकास नियंत्रण नियमावलीसोपेक्ष साधण्यात येतो. प्रत्येक शहरास वा गावास एक स्थानिक शासन असावे आणि हा स्थानिक शासनातील वास्तुच्या रुपाने दृष्टीगोचर होत असतो. त्यामुळे अशा प्रकारचा विकास साधनांना ऐतिहासिक दृष्ट्या व वास्तुशास्त्रीय दृष्ट्या महत्त्वाच्या इमारती अथवा परिसरांचे जतन करणे / संवर्धन करणे त्यामुळे महत्त्वाचे ठरले आहे.

०२. शहराच्या विशिष्ट वास्तुचा वारसा जतन करण्यास त्याला हातभार लावण्याच्या दृष्टीने आपल्या देशात काही संस्था कार्यरत आहेत. यापैकी इंडियन नॅशनल ट्रस्ट फॉर आर्ट्स अँड कल्चरल हेरिटेज ("INTACH" - "इंटॅक") ही एक होय. शहराचा हा वारसा जतन करण्याकामी "इंटॅक" केंद्रीय शासन, राज्य शासन, स्थानिक स्वराज्य संस्था व इतर यांचेशी Memorandum of Understanding च्या माध्यमातून दृढ संबंध स्थापू झालेले. या संदर्भात इंटॅकने महाराष्ट्र राज्याकडे आवश्यक त्या प्रतिसादाची अपेक्षा केलेली आहे.

०३. ऐतिहासिक प्रकारचा वारसा जतन करण्याची प्रत्येक शहरात आवश्यकता असल्यामुळे मुंबई व इतर काही महानगरपालिका / नगरपालिका क्षेत्रासाठी हेरिटेज नियमावली लागू करण्यात आलेली असून राज्यातील इतर सर्व महानगरपालिका व तसेच प्रादेशिक योजनेत अंतर्भूत क्षेत्रासाठी "मॉडेल हेरिटेज नियमावली" लागू करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

(क.मा.प.)

०४. वरील वस्तुस्थिती लक्षात घेता राज्यातील सर्व नगरपालिका /नगरपरिषदांना या परिपत्रकाद्वारे त्यांचे अधिपत्याखालील क्षेत्रात शहराचा वारसा जतन करण्याच्या दृष्टीने योग्य ती पाऊले उचलण्याबाबत सूचना देण्यात येत आहेत. या कामी "इंटोक" या संस्थेने संबंधित नगरपालिकांशी /नगरपरिषदांशी MOU करण्यास अनुकूलता दर्शविलेली आहे. तेव्हा सर्व नगरपालिकांनी / नगरपरिषदांनी "इंटोक" या संस्थेशी संपर्क साधून पुढील आवश्यक ती कार्यवाही करावी. तसेच केलेल्या कार्यवाहीबाबत शासनास वेळोवेळी अवगत करावे.

Received
DE
26/11/02

प्र. वि. देशमुख
(प्र. वि. देशमुख)
शासनाचे उप सचिव

प्रत -

सर्व नगर परिषदेचे मुख्याधिकारी.

प्रत माहितीसाठी व योग्य त्या पाठपुरावासाठी -

- १) संचालक, नगर तालिका प्रशासन, नवीन प्रशासकीय इमारत, मुंबई.
- २) संचालक, नगररचना, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ३) उपाध्यक्ष, इंटोक, ७१, लोधी इस्टेट, नवी दिल्ली-११० ००३.